

Sygn. akt II CZ 121/05

POSTANOWIENIE

Dnia 11 stycznia 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Helena Ciepła (przewodniczący)

SSN Marek Sychowicz

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi J.L.

o wznowienie postępowania zakończonym prawomocnym wyrokiem

Sądu Apelacyjnego z dnia 3 lutego 2004 r. sygn. akt [...]

z powództwa "E." Spółki Akcyjnej

przeciwko J.L. i J.L.

o zapłatę 2.063.046,64 zł,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 11 stycznia 2006 r.,

zażalenia skarżącego J.L.

na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 16 września 2005 r., sygn. akt [...],

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

W skardze z dnia 23 marca 2005 r. J.L. domagał się wznowienia postępowania w sprawie z powództwa „E.” Spółki Akcyjnej przeciwko J. i J. małżonkom L. o zapłatę 2.063.046,64 zł, zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 3 lutego 2004 r. Jako podstawę wznowienia powołał przepis art. 403 § 2 k.p.c. W uzasadnieniu podał, że po prawomocnym zakończeniu postępowania wykrył nowe środki dowodowe, które mogły mieć wpływ na wynik sprawy, a z których nie mógł skorzystać w poprzednim postępowaniu. Tymi środkami dowodowymi skarżący chciał wykazać, że powód w chwili wypełniania weksla gwarancyjnego wystawionego przez pozwanego, a poręczonego przez pozwaną, tj. w dniu 16 lipca 2001 r., nie był właścicielem 200 terminali komputerowych, których odkupienia żądał od pozwanych, a więc nie był uprawniony do takiego żądania, a co za tym idzie nie był czynnie legitymowany w poprzednim procesie. Jego zdaniem tę okoliczność pozwany mógł udowodnić dopiero po tym, gdy pełnomocnik pozwanej T.L. w toku sprawy [...] przed Sądem Okręgowym w K. w dniu 25 lutego 2005 r. otrzymał odpis pisma powoda z dnia 14 lutego 2005 r., do którego były załączone dwa dokumenty, mianowicie: protokół z oględzin terminali komputerowych w liczbie 400 sztuk z dnia 19 lipca 2001 r., w którym jest zaznaczone, że terminale noszą oznaczenie „przewłaszczone na Bank [...] SA i Towarzystwo P. SA”, oraz notatka sporządzona ze spotkania przedstawicieli EE. SA, Banku oraz E. SA i M. spółki z o.o., w której również zaznaczono, że terminale stanowią własność powoda i są przechowywane w stanie nienaruszonym wraz z oznaczeniem przewłaszczenia na Bank [...] SA oraz „P.” SA - obecnie „E.H.” SA. Ponadto w tamtej sprawie powód ujawnił dokument w postaci swojego pisma do Towarzystwa z 11 października 2001 r., w którym informuje, że przewłaszczone terminale komputerowe znajdują się w siedzibie powoda i są ubezpieczone od szkód majątkowych zgodnie z wymaganiami umowy kredytowej i umów przewłaszczenia przedmiotu leasingu. Z faktu przewłaszczenia terminali komputerowych skarżący wywodzi brak uprawnienia powoda do wypełnienia weksla wystawionego przez skarżącego i braku legitymacji procesowej w procesie o zapłatę należności z weksla. Skarżący wniósł o dopuszczenie dowodu

z powyższych dokumentów oraz dokumentu w postaci sprawozdania finansowego - wykazu kredytów na dzień 31 grudnia 2001 r. Z tego ostatniego dokumentu ma wynikać, że powód zaciągnął kredyt w Banku w kwocie 2.000.000 zł. w dniu 20 września 2000 r. na sfinansowanie umowy leasingu terminali komputerowych dla firmy M. sp. z o.o., a na zabezpieczenie tegoż kredytu została zawarta umowa przewłaszczenia 200 terminali na rzecz banku wraz z cesją praw ubezpieczeniowych terminali oraz cesją wierzytelności z umowy zobowiązania do skorzystania z odkupu 200 terminali zawartej pomiędzy powodem a skarżącym J.L., jako ich dostawcą. Wniósł również o zobowiązanie powoda do przedłożenia umowy kredytowej zawartej z Bankiem, włącznie z dokumentami potwierdzającymi istnienie zabezpieczeń. W skardze J.L. zawarł również wniosek o wstrzymanie wykonania zaskarżonego wyroku z uwagi na to, że powodowi grozi proces likwidacji, gdyż od dłuższego czasu ponosi bardzo duże straty, a więc dochodzenie od powoda w przyszłości zwrotu wyegzekwowanego roszczenia może okazać się niemożliwe.

Powód w odpowiedzi na skargę wniósł o jej odrzucenie z uwagi na to, że nie opiera się ona na ustawowej podstawie wznowienia oraz o oddalenie wniosku o wstrzymanie wykonania wyroku do czasu prawomocnego zakończenia postępowania. W uzasadnieniu podniósł, że brak legitymacji procesowej powoda był badany przez sąd w poprzednim postępowaniu w obu instancjach. Skarżącemu była znana okoliczność zawarcia przez powoda umów przewłaszczenia na zabezpieczenie terminali, bowiem na tę okoliczność zeznawał Prezes powoda Z.Ż. Ponadto na wniosek strony pozwanej załączono do akt umowę przeniesienia własności rzeczy na zabezpieczenie udzielonego kredytu z zastrzeżeniem warunku zawartą w dniu 19 września 2001 r. pomiędzy Bankiem a powodem i w tym przedmiocie zeznawali również pracownicy powoda, Banku oraz Towarzystwa E. Pozwany był w postępowaniu reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika i na każdym etapie postępowania mógł zgłaszać wnioski na wykazanie braku legitymacji czynnej powoda. Bank wiedział o postępowaniu w tej sprawie i nie zgłosił interwencji ubocznej po stronie powoda. W trakcie postępowania kredyt został spłacony, a umowa przewłaszczenia wygasła i powód uzyskał pełne prawo własności przedmiotowych terminali. Natomiast umowa przewłaszczenia z

Towarzystwem została zawarta pod warunkiem zawieszającym, że przewłaszczenie nastąpi z chwilą wypłaty odszkodowania z umowy ubezpieczenia. Warunek nigdy się nie ziścił, a więc nie doszło do przewłaszczenia własności terminali. Powód zaprzeczył rozważaniu przez Walne Zgromadzenie możliwości likwidacji spółki. Spółka posiada płynność finansową i środki wystarczające do prowadzenia działalności gospodarczej. Podniósł, że skarżący i jego żona wyzbywają się składników majątku i dlatego powód musi toczyć procesy o uznanie czynności prawnych za bezskuteczne wobec niego.

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 16 września 2005 r., odrzucił skargę i zasądził od J.L. na rzecz „E.” S.A. kwotę 5.400 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania. W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny stwierdził, że skarga J.L. o wznowienie postępowania w sprawie [...], zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 3 lutego 2004 r., podlega odrzuceniu na podstawie art. 410 k.p.c. Wskazane przez powoda podstawy do wznowienia postępowania nie wyczerpują wskazanej przez J.L. ustawowej przesłanki wznowienia określonej w art. 403 § 2 k.p.c. J.L. powołuje się na to, że po wydaniu orzeczenia przez Sąd Apelacyjny wykrył nowe okoliczności i środki dowodowe w postaci ustalenia, że w chwili wypełniania weksla powód nie był właścicielem terminali komputerowych, gdyż wskutek zabezpieczenia kredytu udzielonego mu przez bank terminale komputerowe uległy przewłaszczeniu na rzecz Banku i Towarzystwa E. SA. O tym fakcie dowiedział się dopiero z dokumentów, do których uzyskał dostęp po wydaniu orzeczenia Sądu Apelacyjnego. Tymczasem z akt sprawy [...] wynika, że skarżący doskonale wiedział, iż powód zawarł umowy przewłaszczenia terminali na rzecz banku i ubezpieczyciela. Fakt ten wynikał z oświadczenia i zeznań Prezesa Zarządu powoda Z.Ż. Pozwany i jego ówczesny pełnomocnik oraz pełnomocnik pozwanej byli obecni przy składaniu tych informacji. Ponadto na wniosek pełnomocnika pozwanej sąd zażądał od powoda złożenia umowy przewłaszczenia i umowa została złożona. Również świadkowie zgłoszeni przez stronę powodową: A.B., M.L., W.P., A.G., J.S., zeznawali o dokonaniu przez powoda przewłaszczenia terminali na rzecz banku i ubezpieczyciela oraz o zaciągniętym kredycie na zakup terminali. Powód w toku procesu nie krył również, iż spłaca zaciągnięty przez siebie kredyt. Nie jest to zatem nowa okoliczność nie podnoszona w toku procesu. To, że

wówczas pozwany nie dysponował załączonymi do akt dokumentami, nie stanowi podstawy do wznowienia postępowania określonej w art. 403 § 2 k.p.c., gdyż okoliczność, jaką te nowe dokumenty miałyby wykazać, była udowodniona innymi środkami (wyrok NSA w Warszawie z 19 maja 2004 r., GSK 5/04, Monitor Prawniczy 2004, nr 12; postanowienie SN z dnia 12 marca 1999 r., I PKN 66/99, OSNP 2000, nr 10, poz. 392; postanowienie SN z dnia 10 lutego 1999 r., II CKN 807/99, niepubl.). Ponadto powód w toku postępowania spłacił kredyt, a zatem prawo własności terminali wróciło do niego i umowa przewłaszczenia na rzecz banku, jako warunkowa, uległa rozwiązaniu. Nastąpiła zatem konwalidacja legitymacji czynnej powoda. Natomiast przewłaszczenia na rzecz ubezpieczyciela nie było, bowiem ubezpieczyciel nie wypłacił powodowi odszkodowania, co stanowiło warunek *sine qua non* przewłaszczenia. W tej sytuacji nie można uznać, że pozwany wskazał ustawowe podstawy do wznowienia postępowania, co powoduje na podstawie art. 410 k.p.c. odrzucenie skargi. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 w zw. z art. 108 § 1 i art. 391 § 1 k.p.c.

J.L. w zażaleniu na postanowienie Sądu Apelacyjnego zarzucił naruszenie prawa procesowego, mianowicie art. 410 § 1 k.p.c. przez odrzucenie skargi, mimo że była ona oparta na ustawowej podstawie, oraz art. 403 § 2 k.p.c. przez przyjęcie, że w świetle powyższego przepisu jest wykluczona możliwość powoływania się na nowe dowody z tej tylko przyczyny, że okoliczność, na jaką powołano nowe dowody z dokumentów, została uznana w toku postępowania za udowodnioną na podstawie innych dowodów, w kierunku sprzecznym z wnioskami strony żądającej wznowienia. Na tej podstawie wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 3 lutego 2004 r., zgodnie ze skargą z dnia 23 marca 2005 r., o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu zażalenia podkreślił, że rozstrzygnięcie w wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 3 lutego 2004 r., mogło zapaść wyłącznie jako konsekwencja ustalenia, że powód w dniu powstania obowiązku odkupu (a dalej uzupełnienia weksla), był

właścicielem spornych terminali. Żądanie zapłaty ceny sprzedaży mogło być uzasadnione tylko przy przyjęciu, że pomiędzy powodem a pozwanym doszło do zawarcia ważnej i skutecznej umowy. Ponadto - do czego Sąd w postanowieniu w ogóle się nie odnosi - powód zbył wierzytelność odkupu terminali komputerowych i w chwili orzekania wierzytelność ta powodowi nie przysługiwała. Sąd nie odniósł się w ogóle do tego, jaki nowy środek dowodowy w postaci umowy przelewu wierzytelności na zabezpieczenie spłaty kredytu mógł mieć dla rozstrzygnięcia sprawy. Sąd sam przyznał, że dowody z dokumentów przedstawionych przez pozwanego nie były przedstawione w toku postępowania rozpoznawczego, a zatem były to niewątpliwie „nowe środki dowodowe” w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c. Przedstawione dokumenty były w wyłącznej dyspozycji powoda, i gdyby nie konieczność dowodowa w innej sprawie, z pewnością nigdy nie ujrzałyby światła dziennego. Rozstrzygnięcie Sądu w niniejszym postępowaniu jest w istocie rezultatem co prawda błędnej, lecz merytorycznej oceny, tego czy i w jakim zakresie zaoferowane dowody mogły mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy. Jeżeli tak, to skarga nie powinna zostać odrzucona, ale (ewentualnie) po ponownym rozpoznaniu sprawy (art. 412 § 2 k.p.c.) oddalona.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 410 § 1 zd. 1 k.p.c. sąd odrzuca skargę o wznowienie postępowania wniesioną po upływie przepisanego terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie. W niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny odrzucił skargę J.L. wyjaśniając, że wskazane przez niego podstawy do wznowienia postępowania nie wyczerpują ustawowej przesłanki wznowienia określonej w art. 403 § 2 k.p.c. Należy w związku z tym podkreślić, że postanowieniu z dnia 24 marca 1998 r., I PKN 97/98 (OSNP 1999, nr 9, poz. 308) Sąd Najwyższy wyjaśnił, iż w zakresie badania podstaw wznowienia na posiedzeniu niejawnym mieści się jedynie stwierdzenie czy skarżący wskazuje podstawę wznowienia i czy odpowiada ona jednej z podanych w kodeksie postępowania cywilnego przyczyn uzasadniających żądanie wznowienia, nie zaś, czy podstawa ta rzeczywiście istnieje. W postanowieniu z dnia 14 stycznia 1999 r., II UKN 417/98 (OSNP 2000, nr 6, poz. 254), Sąd Najwyższy stwierdził, że odrzucenie skargi o wznowienie postępowania w trybie art. 410 § 1 może nastąpić tylko wtedy, gdy skarga nie

opiera się na ustawowej podstawie wznowienia, nie zaś gdy podstawa ta nie jest merytorycznie uzasadniona. Tymczasem w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia Sąd Apelacyjny, w istocie, odniósł się merytorycznie do okoliczności powołanych w skardze o wznowienie postępowania. Odniesienie to jest zresztą niepełne, skoro Sąd w ogóle nie rozważył konsekwencji tego, że zgodnie z zarzutem podniesionym w skardze powód zbył wierzytelność odkupu terminali komputerowych i w chwili orzekania wierzytelność ta powodowi nie przysługiwała. W tej sytuacji podniesiony w zażaleniu zarzut naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 410 § 1 w zw. z art. 403 § 2 k.p.c. należy uznać za uzasadniony.

Zaskarżone postanowienie należało więc uchylić na podstawie art. 394¹ § 2 i 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁵ k.p.c.